

مرخصی استعلاجی چیست و چه زمانی استفاده می‌شود؟

مرخصی گرفتن یکی از حقوق اولیه کارکنان یک سازمان است. در قانون کار ایران، انواع مختلفی از مرخصی معرفی شده‌اند که هر کدام تعریف و ویژگی‌های خاص خود را دارند. مرخصی استعلاجی یکی از انواع مرخصی‌ها است که اهمیت زیادی برای کارگر و کارفرما دارد. این مرخصی زمانی استفاده می‌شود که کارگر یا کارمند یک سازمان دچار بیماری شده است و توانایی کار کردن در سازمان را ندارد. آشنایی با این نوع از مرخصی و جزئیات آن برای طرفین (کارگر و کارفرما) ضروری است. به همین دلیل در ادامه این مطلب به معرفی مرخصی استعلاجی و حقوق و مزایای کارگر در این دوره می‌پردازیم.

برای دریافت دموی نرم افزار منابع انسانی

«مدیریت مرخصی استعلاجی زمانی شفاف و قابل اتکا است که ثبت، تأیید و گزارش آن به صورت یکپارچه از طریق [نرم افزار حضور و غیاب](#) انجام شود.»

مرخصی چیست؟

مرخصی یکی از حقوق کارگران در سراسر جهان است. طبق این حق، کارگر می‌تواند در تعدادی از روزهای غیرتعطیل در محل کار خود حاضر نشود. با این حال هر کارگر یا کارمند باید پیش از رفتن به مرخصی، تاریخ و تعداد روز موردنیاز را با مسئولان شرکت در میان بگذارد. فرایند اعلام هماهنگی با مدیران در هر سازمان متفاوت است. در کشور ما فرایند اخذ اجازه مرخصی در بعضی سازمان‌ها به صورت شفاهی و در بعضی از سازمان‌ها به صورت کتبی انجام می‌گیرد. لازم به ذکر است که مرخصی انواع گوناگونی دارد. به عنوان مثال، مرخصی استعلاجی و مرخصی استحقاقی دو مورد از مهم‌ترین انواع مرخصی محسوب می‌شوند.

مرخصی استعلاجی چیست؟

هر فردی ممکن است در طول عمر خود با انواع بیماری‌ها یا مشکلات جسمی مواجه شود و نیاز پیدا کند تا دوران نقاهت خود را به استراحت بپردازد. در چنین شرایطی باید قانونی باشد تا مانع از اخراج شدن کارگر شود. این قانون همان مرخصی استعلاجی است. حقوق افراد در دوران مرخصی استعلاجی باید پرداخت شود و زمان آن هم نباید از مرخصی استحقاقی فرد کم شود. همچنین دریافت‌کننده مرخصی می‌تواند پس از بهبودی، به محل کار خود بازگردد.

در کشور ما، مرخصی استعلاجی شامل تمام کارمندان شرکت‌های دولتی و غیردولتی و هر فردی است که تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار دارد. طبق قانون، افرادی که توانایی حضور و فعالیت در سازمان‌ها را ندارند می‌توانند از این مرخصی استفاده کنند اما باید دو شرط زیر را داشته باشند:

- دریافت‌کننده مرخصی باید تحت درمان قرار گرفته باشد. یعنی بنا بر اعلام پزشک (گواهی پزشکی) نیاز به استراحت یا بستری شدن داشته باشند.
- دریافت‌کننده مرخصی باید در زمان بیماری یا حادثه، مشغول به کار باشد یا در دوره مرخصی استحقاقی به سر ببرد.

نکته: مشکلات سلامتی کارگر ممکن است بر اثر حوادث ناشی از کار، حوادث خارج از محیط کار یا بیماری ایجاد شود.

انواع مرخصی استعلاجی

در حالت کلی این نوع از مرخصی بر اساس طول دوره آن، به دو نوع زیر تقسیم می‌شود:

– مرخصی تا سقف 3 روز

در مرخصی‌های کمتر از 3 روز، دریافت گواهی پزشک برای دریافت مرخصی کفایت می‌کند.

– مرخصی بیشتر از 3 روز

بر اساس قانون کار، در مرخصی‌های بیشتر از 3 روز، دریافت‌کننده مرخصی باید از پزشک معتمد گواهی بگیرد.

نکته: هر سازمان با توجه به شرایط خود، قوانین مشخصی را در این خصوص تعبیه می‌کند. بهتر است برای کسب اطلاعات بیشتر در خصوص قوانین و شرایط دریافت مرخصی، با کارشناسان منابع انسانی سازمان مشورت کنید.

– مرخصی بارداری

مرخصی بارداری یکی از شناخته شده ترین انواع مرخصی است و زیرمجموعه مرخصی استعلاجی محسوب می شود. با کمک این مرخصی، بانوان می توانند بدون ترس از اخراج شدن برای مادر شدن تصمیم گیری کنند و مطمئن باشند که می توانند پس از بچه دار شدن، به محل کار خود بازگردند. هر خانم شاغلی می تواند از 6 ماه مرخصی زایمان استفاده کند. البته توجه کنید که باید 3 ماه از این مرخصی قبل از زایمان و سه ماه از آن هم بعد از تاریخ زایمان باشد.

قوانین پرداخت حقوق در دوران مرخصی استعلاجی

پرداخت حقوق در دوران مرخصی یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های کارگران و کارمندان جامعه است. همان‌طور که پیش از این اشاره کردیم، حقوق افراد در دوران مرخصی استعلاجی باید پرداخت شود اما این حقوق را چه کسی و بر چه مبنایی پرداخت می‌کند؟ پیش از هر چیز باید ذکر کنیم که دوران مرخصی استعلاجی جزء سابقه کاری افراد قرار می‌گیرد. به عبارت بهتر، در محاسبه زمان بازنشستگی افراد، اعمال می‌شود.

در صورتی که طول دوره مرخصی فرد کمتر از یک سال باشد، دریافتی او شامل مواردی مانند حقوق ثابت، کمک‌هزینه عائله‌مندی، حق اولاد و... می‌شود. این در حالی است که اگر طول دوره مرخصی فرد بیشتر از یک سال باشد، پرداختی او محدود به حقوق ثابت، کمک‌هزینه اولاد و پرداختی فوق‌العاده ایثارگری خواهد بود.

حالا سؤال اینجا است که چه فرد یا سازمانی این حقوق را پرداخت می‌کند؟ واضح است که سازمان‌ها در ازای فعالیت و کار در مجموعه به کارکنان خود حقوق می‌دهند. در صورتی که کارمندان سازمان به مرخصی استعلاجی نیاز پیدا کنند و طول دوره مرخصی آن‌ها کمتر از 3 روز باشد، حقوق این افراد از طرف سازمانی که در آن کار می‌کنند، پرداخت خواهد شد؛ اما اگر این مرخصی بیشتر از 3 روز باشد، پرداخت حقوق مرخصی بر عهده سازمان تأمین اجتماعی است.

میزان حقوق مرخصی استعلاجی

مبلغ پرداختی در این دوران با توجه به شرایط فرد دریافت‌کننده مرخصی مشخص می‌شود. این شرایط به شرح زیر هستند:

- در صورتی که خانواده فرد مانند همسر، فرزند، پدر یا مادر تحت تکلف او باشند، سازمان تأمین اجتماعی سه چهارم آخرین دستمزد روزانه فرد را پرداخت خواهد کرد.
- در صورتی که هیچ‌یک از اعضای خانواده فرد تحت تکلف او نباشند، دو سوم آخرین دستمزد روزانه به وی پرداخت می‌شود.
- در صورتی که هیچ‌کس تحت تکلف فرد نباشد و او با هزینه سازمان تأمین اجتماعی بستری شود، یک دوم آخرین دستمزد روزانه به او پرداخت می‌شود.

• در صورتی که فرد در بیمارستان بستری نشود، غرامت دستمزد او از روز چهارم به بعد توسط سازمان تأمین اجتماعی پرداخت می‌شود.

میزان حقوق دریافتی افراد بر اساس آخرین حقوق آنها پیش از ابتلا به بیماری، محاسبه می‌شود. بنابراین این مبلغ برای هر فرد متفاوت است.

لازم به ذکر است در صورتی که فرد بیمار در طول دوره بیماری و استفاده از مرخصی، کار کند و حقوق بگیرد، امکان استفاده از حقوق مرخصی استعلاجی را نخواهد داشت. در واقع این دوران باید به استراحت و طی کردن روند درمان اختصاص داده شود.

کارگران و کارمندان در سه حالت نمی‌توانند از این حقوق استفاده کنند:

- مرخصی با هدف انجام عمل زیبایی گرفته شده باشد.
- فرد در طول دوره مرخصی حقوق بگیرد.
- دریافت‌کننده مرخصی، از کار افتاده شده باشد.

روش دریافت مرخصی استعلاجی

اولین مرحله برای دریافت این مرخصی، مراجعه به سازمان تأمین اجتماعی و ارائه گواهی پزشک و اصل دفترچه درمانی به مسئولان مربوطه است. در مرحله بعد کارشناسان تأمین اجتماعی، مدارک دریافتی را بررسی می‌کنند.

پیش از ارائه مدارک پزشکی به سازمان تأمین اجتماعی باید به نکات زیر دقت کنید:

- اگر طول دوره مرخصی در هر بار استفاده از آن، کمتر از 7 روز باشد یا تمام مرخصی‌های استعلاجی فرد در طول سال حداکثر 15 روز باشد، گواهی پزشک معالج کافی خواهد بود و نیاز به مدرک دیگری نیست.

- اگر طول دوره مرخصی در یک سال بین 15 تا 60 روز باشد، علاوه بر مدارک مذکور باید تأیید پزشک معتمد سازمان تأمین اجتماعی را هم گرفت.
- اگر طول دوره مرخصی در یک سال بیشتر از 60 روز باشد، نیاز به تأیید شورای پزشکی تأمین اجتماعی است.

تفاوت مرخصی استحقاقی، استعلاجی و بدون حقوق

مرخصی استحقاقی، استعلاجی و بدون حقوق سه مورد از مرخصی‌های پرکاربرد برای کارگران و کارمندان هستند و هر فردی باید با ویژگی‌های آنها آشنایی داشته باشد.

مرخصی استحقاقی با هدف رسیدگی به امور شخصی و حتی استراحت و تفریح گرفته می‌شود. صادرکننده این مرخصی مدیر سازمان است، بیمه فرد در این دوران توسط سازمان رد می‌شود و حقوق وی هم توسط شرکت پرداخت می‌شود. مرخصی بدون حقوق مشابه مرخصی استحقاقی است با این تفاوت که پرداخت حقوق و رد کردن بیمه فرد در این دوران بر عهده سازمان نیست.

مرخصی استعلاجی با هدف بهبود و طی کردن فرایند درمان گرفته می‌شود. صادرکننده این مرخصی پزشک است. بیمه و حقوق پرداختی در این دوران قوانین خاص خود را دارند که در بخش‌های قبلی به طور مفصل به توضیح آنها پرداخته‌ایم.

نکته: تعداد روزهای مرخصی استعلاجی از روزهای مرخصی استحقاقی کم نمی‌شود. در واقع این دو نوع مرخصی کاملاً مستقل از یکدیگر هستند. این در حالی است که مرخصی بدون حقوق بیشتر اوقات زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که مرخصی

استحقاقی فرد به پایان رسیده باشد.

سخن پایانی

بیماری و حوادث ناگوار برای هر کسی رخ می‌دهد اما مواجه شدن با چنین مشکلاتی نباید باعث بیکار شدن افراد شود. هیچ فردی نباید با وجود بیماری و تنها به دلیل ترس از اخراج شدن، خود را ملزم به حضور در محیط کار کند. مرخصی استعلاجی، حقی است که به کارگران داده شده است تا بتوانند دوره نقاهت خود را استراحت کنند و بدون هیچ دردسری به محل کار خود بازگردند.

زمانی که افراد به هر دلیلی مانند بیماری، توانایی بدنی لازم برای فعالیت در محیط کار را نداشته باشند، می‌توانند از مرخصی استعلاجی استفاده کنند و حقوق بگیرند. با این حال میزان حقوق پرداختی به این افراد تحت شرایط خاصی مشخص می‌شود که در این مطلب به توضیح آن‌ها پرداختیم.